

2008-07-03

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar över SOU 2008:26 Värna språket – förslag till språklag

SIOS har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande och lämnar härmed följande synpunkter.

SIOS tillstyrker förslaget om en språklag för svenska språket som reglerar dess status och användning i offentlig verksamhet. SIOS instämmer i mycket av den analys som utredningen gör om svenska som huvudspråk i Sverige och som Sveriges officiella språk i internationella sammanhang. SIOS instämmer också i de bestämmelser som författningsförslaget innehåller om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket.

SIOS har dock kritiska synpunkter när det gäller språkanvändningen i offentlig verksamhet. SIOS anser att det skulle lagfästas om förvaltningsmyndigheternas och domstolarnas skyldighet att anlita tolk. Detta borde införas som absolut krav. Det finns många exempel där människor i olika situationer, som föräldrar eller brukare kommer till korta i kontakt med offentlig verksamhet. Utredningen anger att bestämmelserna i förvaltningslagen om tolk skärptes 1979 från en ”får-regel” till en ”bör-regel” med motiveringen att lagen gav utrymme för myndigheterna att låta bli att använda tolk när sådana behövdes (s 88). Vår erfarenhet är att myndigheterna inte anlitar tolk av framför allt kostnadsskäl. Nästa steg borde alltså vara att införa en ”ska-regel” för att ta bort det utrymme som myndigheterna utnyttjar och för att undvika att människor blir förfördelade.

SIOS saknar i utredningen en övergripande analys utifrån ett flerspråkighetsperspektiv. Utredningen gör vissa ansatser till en analys när den redovisar EU:s syn på flerspråkighet i avsnitten 11.3 och 11.4, men drar inga slutsatser förutom när det gäller det praktiska EU-arbetet. Detta gör att utredningen inte har något att säga angående vilken plats främmande språk ska uppta i författningsförslaget (s 243). Förslaget om lag om det svenska språket uppstår utifrån behovet att reglera svenska språkets status i förhållande till andra språk. Därför hade det varit önskvärt att förslaget också skulle ha omfattat statusen för främmande språk. En sådan lag borde dessutom i hög grad vara samstämmig med de språkpolitiska mål som Sveriges riksdag har fastställt, där man inbegriper även en rätt att få möjlighet att lära sig främmande språk

För SIOS innebär flerspråkighet det svenska språket, svenska som andraspråk, modersmål, de nationella minoritetsspråken och teckenspråken. SIOS anser att i lagen om svenska språket ska stå att för en stor del av Sveriges befolkning är svenska ett andraspråk. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att statusen för svenska som andraspråk som ämne i skolan och i undervisningssammanhang ska vara hög. En viktig och klarsyn reform, som är avsedd för att barn och ungdomar med annat modersmål ska ha bättre förutsättningar att behärska det svenska språket riskerar att gå om intet eftersom statusen för svenska som andraspråk är allvarligt hotad. I utredningen tas dessa förhållanden upp i avsnittet 9.9, men man drar inga slutsatser av detta. SIOS instämmer helt i den bedömning som Skolverket och Myndigheten för skolutveckling gör.

SIOS anser också viktigt att det fastställs i lagen att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja andra modersmål än svenska. Alla ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt modersmål.

Modersmålet är barnens förstaspråk, dvs. det språk på vilket barnet har lärt sig tala och förstå eller som under lång tid har varit barnets vardagliga umgängesspråk. Endast elev som har en förstaspråksnivå är berättigad att delta i modersmålsstöd och modersmålsundervisning, dvs. att ingångskunskaper och färdigheter för dessa barn och elever är ett måste. Elever med annan etnisk och språklig bakgrund som inte har uppnått en förstaspråksnivå ges möjlighet att läsa "sitt ursprungsspråk" som ett främmande språk inom ramen för moderna språk.

Modersmålets situation i Sverige idag leder till språkbyte, dvs. att personer med annat modersmål byter till svenska. Att det allmänna ges ett särskilt ansvar för att skydda och främja andra modersmål än svenska är därför av grundläggande betydelse för att dessa språk ska bevaras. EU-medlemskapet och globaliseringen ställer idag allt större krav på mångspråkighet. Kommissionens mål "modersmålet plus två" uttrycker väl detta förhållande. Stödet till andra modersmål än svenska ger människorna möjlighet att växa samtidigt som man bättre utnyttjar den resurs som flerspråkiga människor utgör.

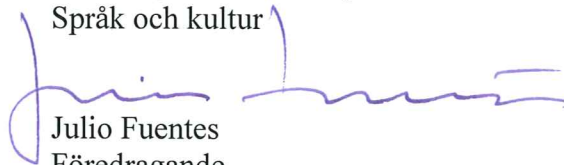
SIOS styrelse

Bijan Shafiei
Ordförande

Aznif Demir
Styrelseledamot
Ansvarig för utvecklingsområdet
Språk och kultur

Julio Fuentes
Föredragande
Verksamhetssekreterare